

Motorische Remedial Teaching (MRT); *illusie of werkelijkheid?*

Wim Kaandorp en Marcel Hooning zijn beiden vakleerkracht bewegingsonderwijs en motorische remedial teaching. In 2004 zijn zij gestart met MRT-praktijk In Beweging, die in 2007 is ondergebracht bij 'InBeweging.nu- laat kinderen bewegen'. Op dit moment heeft InBeweging.nu twee praktijken, in Haarlem en Velsbroek.

Door: Marcel Hooning en Wim Kaandorp

Inbeweging.nu

Heb jij ze ook op school? Kinderen die onze hulp extra nodig hebben op motorisch gebied. Kinderen die wel mee willen spelen, maar niet durven? Of de sociale vaardigheid missen om deel te nemen aan het kinderspel? Het antwoord zal 'ja' zijn, aangezien er gezegd wordt dat landelijk gezien één op de negen kinderen een vorm van motorische zorg nodig heeft. Het kan zijn dat deze kinderen een motorische ontwikkelingsachterstand hebben, problemen met de concentratie, een vorm van bewegingsonrust of weinig zelfvertrouwen hebben bij het bewegen. De fijne motoriek, op school direct te zien bij het schrijfonderwijs, valt hier uiteraard ook onder.

Het vraagt veel van de expertise van de groepsleerkracht of vakleerkracht om deze kinderen de aandacht te geven die ze eigenlijk nodig zouden hebben. Door gebrek aan deze expertise, het hebben van te grote groepen of andere redenen wordt er of weinig tot niets met deze kinderen gedaan of zij worden al snel doorgestuurd. Denk hier bijvoorbeeld aan een kinder-

fysiotherapeut. Niks ten nadele van deze zorg, maar de meerwaarde van de motorische remedial teaching is toch het in kleine groepjes werken aan bovenstaande punten. Het werkt zo stimulerend voor kinderen dat ze zien dat ze niet de enigen zijn die iets moeilijk vinden, dat ze succeservaringen opdoen samen met andere kinderen en dat ze spelvormen kunnen doen om hun spelinzicht te verbeteren. Ook dit is alleen mogelijk als je dit spel speelt met andere kinderen.

In onze praktijk kwam regelmatig de vraag vanuit het werkveld wat wij nu precies doen in onze groepslessen. Puur praktisch, direct te gebruiken in de eigen werksituatie. Zodoende zijn wij lessen gaan opschrijven, niet met het idee om

het uit te geven, maar om aan vakgenoten door te geven. Dat het nu zo'n mooie en veelzijdige map is geworden, uitgegeven door Elsevier, hadden wij in eerste instantie nooit gedacht. We hebben de map de naam gegeven: 'Groepslessen MRT-zorg voor Beweging'.

Deze methode laat zien dat je met minimale veranderingen in budget, formatie en/of deskundigheid toch zorg aan de motorische ontwikkeling van onze kinderen kunt geven. De methode is praktisch, direct te gebruiken, veelzijdig, gebruiksvriendelijk. In dit artikel zullen wij in het kort beschrijven hoe de lessen zijn opgebouwd en hoe de methode op jouw school is te gebruiken.

De lesmethode onder de loep

Dit lessenpakket is samengesteld voor groepsleerkrachten, interne begeleiders, vakleerkrachten lichamelijke opvoeding en voor iedere andere professional die kinderen begeleidt op het gebied van bewegen.

Om dit lessenpakket te kunnen gebruiken, is het geen vereiste veel ervaring te hebben in het geven van lessen in bewegingsonderwijs. De lessen stoelen op een duidelijke methodiek die door leerkrachten en andere professionals verantwoord kan wor-

Cover 'Groepslessen MRT-zorg voor beweging'

In de groepsles MRT steeds meer vertrouwen in bewegen ontwikkelen

Kleine groepjes, veel aandacht

Veel, veelzijdig, op eigen niveau en eigen tempo bewegen

Workshop over het gebruik van de lesmethode in de eigen zaal

den gebruikt. Wij juichen de aanstelling van goed opgeleide professionals die zich inzetten voor de zorg voor de motorische ontwikkeling van kinderen op elke school van harte toe. De praktijk leert helaas dat op veel scholen onvoldoende expertise en/of formatieruimte aanwezig is om deze zorg te organiseren. Met dit lessenspakket menen wij een bijdrage te leveren aan de oplossing van dit veel voorkomende probleem.

Veel, veelzijdig, op eigen niveau en in eigen tempo bewegen. Dat is waardoor kinderen ontwikkelen. Alle lessen in deze map zijn gericht op dat wat het kind wel kan. Dit geeft het kind vertrouwen, ook door de aandacht van de leerkracht in klein groepsverband voelt het kind

zich veilig en vrij om zich makkelijker te ontwikkelen. Door de eenvoudige wijze waarop kan worden overgestapt naar makkelijker of moeilijker oefenstof, kan elk kind zich ontwikkelen op eigen niveau.

Los uitneembare bladen

Elke les bestaat uit een slijtvast los uitneembaar blad waardoor niet de hele map de zaal in hoeft. Elk blad bestaat uit vier zijden met de volgende items.

● Het voorblad

Hierop staat de lesorganisatie in schrift en beeld. Wat wordt er in deze les gebruikt, hoe staan materialen opgesteld.

● Linkermiddenblad

De lesbeschrijving van de basisles wordt hier beschreven. Wat wordt er gedaan, hoe is de opbouw. Ook weer met mooie en duidelijke foto's om specifieke situaties

te verduidelijken, bewegingstechnieken helder te maken enzovoort. Ook zijn tekstvakken te vinden, met daarin vooral didactische aanwijzingen.

● Rechtermiddenblad

Bij de meeste activiteiten zijn niveaus beschreven. Met behulp van het observatieblad kan worden aangegeven welk niveau een kind heeft bij een bepaalde oefening. Na verloop van een periode extra zorg kan als deze oefening herhaald wordt, gekeken worden welke ontwikkeling het kind heeft doorgemaakt. Op deze bladzijde staat ook een kolom met 'Ontwikkeling' waarin staat vermeld welk ontwikkelingsgebied van de motoriek wordt geprikkeld.

● Het achterblad

De differentiatie, de kracht van deze lessen. Het lesspakket gaat uit van dat wat het >>

Contact: InBeweging.nu

info@inbeweging.nu

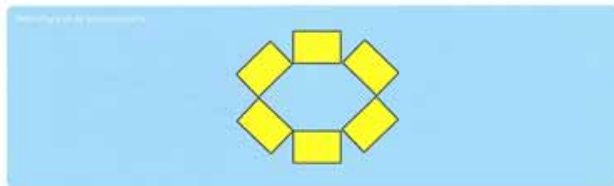
2 Knikkers- en mattenrotonde

2

Organisatie

Leg zes of meer tuurmatjes (afhankelijk van het aantal kinderen en matjes) in een cirkel op de grond. Zet verder de pylonen en de knikkers klaar. **Foto A**

Organisatie bij Annemaria koekoek: alle kinderen (lopers) staan aan de ene kant van de zaal en één kind (de omroeper) staat met het gezicht naar de muur/kant aan de overkant. **Foto C en D**

Materiaal Groot materiaal
• 6 tuurmatjes

Klein materiaal
• bak vol met knikkers
• voor elk kind een pylon

Foto A

Foto B

Foto C

Foto D

Lesbeschrijving

Mattenrotonde

Op iedere mat staat een kind. De leerkracht geeft aan in welke richting de kinderen gaan lopen. De kinderen lopen steeds het aantal rondjes dat de leerkracht aangeeft en stoppen dan op hun eigen matje. Varieer in looprichting.
1. De kinderen halen elkaar niet in en springen telkens over de slootjes tussen de matjes.

2. De kinderen mogen, zonder elkaar aan te raken, inhalen. De snellere kinderen rennen langs de buitenrand en springen over de bredere slootjes.

Doen tussendoor in deze organisatie het oefenkaartje van deze week!

Spelen met knikkers

Alle kinderen zitten op de matten. **Foto E**

De leerkracht geeft de volgende opdrachten.

1. Ga op je knieën zitten met een knikker voor je op de grond. Pak de knikker tussen duim en wijsvinger op en bekijk hem goed. Leg de knikker terug en pak deze nu met duim en middelvinger op en bekijk hem goed. Leg weer terug en nu hetzelfde met duim en ringvinger en duim en pink. Doe dit rechts, links en met twee handen tegelijkertijd. **Foto F**
2. Laat de knikker op je vinger toppen ronddraaien. **Foto G**
3. Heeft twee knikkers in één hand en laat ze om elkaar heen draaien in je vuist.
4. Leg één of meerdere grote knikkers of kleine ballen in het midden van de cirkel en probeer met je knikkers deze te raken.

Gooi in het midden een bak met knikkers leeg en zet op elk matje een pylon. **Foto H**

De kinderen krijgen de volgende opdrachten:

5. Raap zoveel mogelijk knikkers met één hand één voor één op tot er een knikker uit je hand valt. Andere hand houd je op de rug. Stop de overgebleven knikkers één voor één in het gat boven in de pylon. **Foto I**
6. Pak met je tanden een knikker op, stink terug naar je matje en stop de knikker in de pylon. **Foto J en K**
7. Wie ruimt de meeste knikkers op?

De kinderen handelen vaak te snel bij deze oefeningen. Stimuleer rust en goede uitvoering van de vormen.

Foto E

Foto F

Foto G

Foto H

Annemaria koekoek

De omroeper roept 'Annemaria koekoek' met het gezicht naar de muur. Tegelijkertijd lopen de lopers naar de omroeper toe. Direct na 'Annemaria koekoek' draait de omroeper zich om en staan alle kinderen als een standbeeld. Wie nog beweegt, begint bij de muur opnieuw. Degene die als eerste bij de omroeper komt, wordt de nieuwe omroeper of kiest iemand anders. **Foto L en M**

De omroeper mag zich pas omdraaien als 'Annemaria koekoek' helemaal is uitgesproken!

Foto L

Foto M

Het voorblad

Het linkermiddenblad

kind wel kan. Daarvoor vormt dit achterblad een belangrijke schakel. Elk kind heeft zijn eigen niveau, waaraan de les voor hem of haar wordt aangepast. Onder de koppen 'makkelijker' en 'moeilijker' is te lezen hoe dit eenvoudig te realiseren is. Elke les eindigt met de 'oefening van de week'. In de les staat een verkleinde weergave van het origineel dat achter in de map te vinden is. Deze oefening is in de klas te oefenen of kan worden meegegeven naar huis.

Wij hebben ervoor gekozen om de lessen te situeren in het speellokaal. Dat is meestal de omgeving waar de lessen MRT worden gegeven. De gymzaal is vaak niet beschikbaar of te ver weg. Natuurlijk staat niets je in de weg om de grote zaal te gebruiken. Dit biedt alleen maar meer mogelijkheden. Ook de materialen die

gebruikt worden, zijn in de meeste speellokalen al te vinden.

'Groepslessen MRT- zorg voor beweging' bij jou op school

Hoe bij jou op school het bewegingsonderwijs ook is georganiseerd, een mogelijkheid tot het aanbieden van zorg voor de motoriek is bijna altijd mogelijk. We zullen een aantal mogelijkheden aangeven, om de inzetbaarheid van deze map te laten zien.

- De ideale situatie betreft een school met vakleerkracht voor het bewegingsonderwijs die een opleiding tot motorisch remedial teacher heeft afgerond en waarbij deze ook nog formatie heeft gekregen om dit op school aan te bieden. Daarbij wordt gebruik gemaakt van een jaarlijks terugkerende motorische screening en een leerlingvolgsysteem.

- De minst ideale situatie is een school zonder vakleerkracht bewegingsonderwijs.

Bij de eerste school kan de map gebruikt worden om in een cyclus van een schooljaar groepslessen MRT aan te bieden. Tussentijds kan de leerkracht door middel van het observatieblad bekijken of kinderen zich ontwikkelen.

Heeft de vakleerkracht geen opleiding tot MRT'er, dan is de map een professioneel alternatief om op verantwoorde wijze groepslessen aan te bieden.

Is het niet mogelijk om tijd in te roosteren voor de extra zorg, dan is er nog de mogelijkheid om tijdens de lessen bewegingsonderwijs deze zorg aan te bieden aan de hand van de lessen uit de map. Het

Niveaus en ontwikkeling

Ontwikkeling

- Evenwicht
- Springen
- Sociaal-emotioneel
- Angst

Ontwikkeling

- Oog-handcoördinatie
- Fijne motoriek handen
- Symmetrie/dissociatie
- Evenwicht
- Fijne motoriek voeten

Het kind

- 1 pakt de knikker met de 'volle' hand.
- 2 gebruikt de hele vinger(t) om de knikker tussen duim en wijsvinger op te pakken.
- 3 lukt het om met duim en wijsvinger de knikker op te rapen, maar heeft regelmatig moeite met de andere vingers.
- 4 lukt het regelmatig om de knikker met duim en verschillende vingertoppen op te rapen.
- 5 lukt het regelmatig om twee knikkers met duim en verschillende vingertoppen op te rapen met beide handen tegelijk.
- 6 lukt het regelmatig om de knikker met duim en verschillende vingers op te rapen om de beurt met beide handen. Eerst rechts dan links.

Het kind

- 1 anticipeert te laat op de omroeper. Staat 'buiterserd' stil. Kan slechts heel even stilstaan.
- 2 kan sneller reageren, maar loopt nog even door.
- 3 anticipeert op tijd op de omroeper. Staat vrij snel stil, maar beweegt nog bij het stilstaan.
- 4 staat snel stil en kan ook stil blijven staan.
- 5 staat snel stil en kan zelfs op één been stil blijven staan.
- 6 lukt het regelmatig om bij 'Annamaria' te komen, zonder te worden teruggetourd.

Ontwikkeling

- Evenwicht
- Sociaal-emotioneel

Ontwikkeling

- Oog-handcoördinatie
- Fijne motoriek handen
- Symmetrie/dissociatie
- Evenwicht
- Fijne motoriek voeten

Het rechtermiddenblad

Differentiatie

Makkelijker

- De kinderen lopen buiten de matten om, zodat ze niet hoeven te springen.

Moelijker

- Geef het aantal matjes aan waar ze overheen moeten lopen in plaats van het aantal rondjes.
- Leg kleine, lage hindernissen in de slootjes neer, bijvoorbeeld pylonen op hun kant of kunststof blokken.

Makkelijker

Bij oefening 1 tot en met 4:

- Gebruik grotere knikkers (borken).

Bij oefening 5:

- Met hulp van de andere hand of leerkracht of een ander kind.

Bij oefening 6:

- Met hulp van de leerkracht of een ander kind.
- Gebruik een emmertje in plaats van een pylon.

Moelijker

Bij oefening 1 tot en met 4:

- Gebruik een kleine knikker.

Bij oefening 5:

- De kinderen proberen meer dan één knikker met de tenen op te pakken.

Bij oefening 5 tot en met 7:

- Laat ze de oefeningen rechts, links en zo mogelijk met twee handen of voeten tegelijk doen.

Makkelijker

- De omroeper mag alleen langzaam praten.
- De leerkracht is de omroeper.
- Wie af is, doet twee stappen terug in plaats van opnieuw te beginnen bij de muur.

Moelijker

- De omroeper varieert in snelheid van praten.
- De kinderen lopen achteruit.
- De kinderen staan op één been stil.

Oefening van de week: Springen 1

Het achterblad

werken met homogene groepen is dan wel een vereiste, maar waarschijnlijk is dit een overbodige opmerking. We gaan gemakshalve even uit van een groep van 24 kinderen. Er worden drie vakken met activiteiten aangeboden, met een groep zwakke bewegers, een groep vaardige bewegers en een middengroep. Twee vakken bevatten hierbij bekende activiteiten die zelfstandig of aan de hand van werkbladen beoefend of gespeeld kunnen worden. Het derde vak is een vak met een (deel van een) groepsles uit de map. Deze wordt uiteraard door de vakleerkracht aangeboden.

Ten slotte

Wij hopen dat wij door onze map 'Groepslessen MRT – Zorg voor beweging' en/of door dit artikel over motorische remedial teaching meer scholen/collega's kunnen enthousiasmeren en de noodzaak

laten inzien over de extra zorg voor de motorische ontwikkeling. Onze ervaring met MRT is dat kinderen niet alleen op motorisch gebied zich ontwikkelen, maar juist ook op sociaal-emotioneel en cognitief vlak. Voor meer informatie over motorische remedial teaching, zorg voor het bewegen of over (het gebruik van) onze map kan altijd contact opgenomen worden.

Over de auteurs

Marcel Hooning (1968) begon in 1991 als leerkracht lichamelijke opvoeding en legde zich enige tijd later toe op motorische remedial teaching op openbare basisschool De Kring in Haarlem. Daarnaast is hij atleettrainer en docent 'opleidingen' voor de Atletiekunie. Wim Kaandorp (1955) begon in 1975 als leerkracht lichamelijke opvoeding en groepsleerkracht en specialiseerde zich vervolgens als motorische

remedial teacher op openbare basisschool De Zoeker in Zaandijk. Hij is behalve atleettrainer ook docent bij de nascholing 'Leergang Bewegingsonderwijs' bij INHolland en docent 'opleidingen' voor de Atletiekunie.

Marcel en Wim verzorgen sinds 1997 specialistische (bijscholings-)cursussen op maat voor leerkrachten en trainers.

Foto's: Marcel Hooning en Wim Kaandorp